

A TERMÉSZET.

Szerkesztik:

DR. LENDL ADOLF

és

csikszentsimoni és ernyesi

LAKATOS KÁROLY.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

Állattani, Vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

»A TERMÉSZET« előfizetési ára
 a »HALÁSZAT« melléklapjával együtt
 egy évre 6 korona.
 A »Halászat« külön, egy évre 3 korona.

Madaraink érdekében.

A romboló erővel rohanó haladás és a zabolátlan emberi önzés kíméletlen kézzel irtja, tépi a természet nagyszerű kertjének minden remekét; bájos régi világunk idillikus szépségét meggondolatlanul letiporja. Űzi-hajtja kebléről régi lakóját — kipusztulóléről a gondtalan élet.

Bujdosik a nemes vad, elnémul a madár-dal; a megközelíthetetlen bércek kietlen odujában sincs az üldözöttnek maradása s életveszedelem a madárnak még halk éneke is.

Belátjuk-e már, hogy mennyire megkéselt a vadászati törvény s hogy mennyire vét az »Igazság« ellen, hogy nem eléggé veszi pártfogásába a madarakat? A természet rendje és saját magunk elleni vétkek, hogy még most sincs biztos élete, maradása s hogy még most se adatott vissza régi paradicsománálunk a madárnak.

Hiányos még mindig a törvény szigora, mert még mindig szabad kezét ad az önző emberi fufangnak.

Az 1883. XX. t. cz. 9. §-a gondol legelőször a madarak védelmére, amennyiben h) pontjában kimondja, hogy az éneklő-madarakra minden időben tilos a vadászat, sőt, hogy minden más madárra is a 11- és 12-ik §-ban meghatározott kivételekkel február hó 1-től augusztus hó 15-ig.

Törvényes intézkedés szerint tehát még az említett madaraknak is csak a vadászata tilos, vagyis más szóval, azoknak összefogdosása és kelepczébe ejtése megengedett cselekményt képez. Leszámítva tehát a törvény azon rendelkezését, mely szerint: »a tilalmi időszak alatt a madarak fészkeit szándékosan érinteni, vagy tojásaikat elszedni nem szabad« — védelmet madaraink csakis a puskás emberrel szemben találnak.

Valóban sajnálhatjuk, hogy a vadászati törvény megalkotásakor madárvilágunk kellő gondoskodásban nem részesült s hogy a madár-pusztításnak még ma sem lehet kellő határt szabni. A törvény-javaslat tárgyalásakor madaraink érdekében egyedül Herman Ottónak volt javaslata; azt kívánta ugyanis, hogy ne csak az éneklő-madarakra, hanem: »a gólyára, a fekete, zöld, szürke és tarka harkályra, a kopasz nyakú dögész-keselyűre (Vultur), a vércsére (Tinnunculus), az egerész ölyvekre (Buteo, Archibuteo, Circus), a réti, kis, füles, erdei és a lángbagolyra (Stryx brachyotus, otus, aluco, flammea), végre a kuvikra (Stryx passerina) is kiterjesztessék a vadászati tilalom«.

Ezt az egyetlen javaslatot mellőzve, helyette kimondja a törvény a 12. §-ban, hogy »tiltott időszak alatt is szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra, vad-kacsákra, vad- és szelid-galambokra, keselyűkre és sasok, sólymok, kányák, vércsék, héják és ölyvek minden nemeire, valamint a nagy

suholyra s végül a hollókra, szarkákra, varjúkra, verebekre és seregélyekre».

Ezeket olvasva, ha azt sejtjük, hogy akkoriban sem az intéző körök, sem a tudósok nem voltak tisztában azzal, hogy melyek a tulajdonképeni hasznos madarak, akkor a valósághoz nagyon közel jutunk. Erre enged következtetést vonni a madár-világnak kellő védelmét elodázó vadászati törvény hiányos intézkedését 11 év multán pótolni kívánó mező-rendőri törvény (1894: XII) 57. §-a is, a mely kimondja, hogy: »Hasznos madarak pusztítása és azok fészkeinek és tojásainak elszedése, valamint a hasznos madaraknak és tojásaiknak forgalomba hozása hatósági engedély nélkül tilos«. Nem tudja azonban, hogy melyek a tulajdonképeni hasznos madarak! miért is 1894, XII. t. cz. végrehajtása tárgyában kiadott 48.800/94. számú rendelet 58. §-a a következőket mondja: »hogy a mezőgazdaságra nézve hasznos madarak kímélése iránt a törvény 58. § a értelmében rendeletileg intézkedhessem, felhívom a törvényhatóságot, hogy idevonatkozólag a területükön működő gazdasági egyesületek, vármegyei gazdasági bizottság, valamint a járási mezőgazdasági bizottságok meghallgatásával hozzám a törvény életbeléptétől számítandó 1 év alatt javaslatot tegyen, a melynek alapján a hasznos madarak megnevezése iránt is külön rendeletben fogok intézkedni«.

A földművelési minister azonban a törvénynek a hasznos madarak védelmét kimondó rendelkezését a legjobb akarata mellett még nem hajthatta végre, mert nemcsak a megjelölt fórumok, de sőt maguk az ornitológusok sem voltak képesek mind a mai napig megnevezni mindazokat a madarakat, melyek mezőgazdaságilag hasznosak.

Igy történik meg azután, hogy a hasznos madarak névsora feletti áldatlan vitának egész madárvilágunk megadja az árát. Mennyivel egyszerűbb

lenne a dolog, ha a mező-rendőri törvény azt mondaná, hogy a madarak pusztítása és összefogdosása tilos, hogy még a vadásznak is csak azokat a madarakat szabad lelőni, melyeket a törvény neki megenged, vagy melyeket károsnak nyilvánít.

Mert kérdezem, hogy nem lenne-e könnyebb megnevezni azokat a madarakat, a melyek kétségtelenül károsak, mint évek hosszú során át affelett vitatkozni, hogy melyek a »hasznos madarak«!?

A vadászati törvénytől eltekintve, a mező-rendőri törvénynek a madarak védelmére irányuló intézkedését kiegészítő végrehajtási rendelet 57. §-át is módosítani kellene. A 48.000/94. számú végrehajtási rendelet említett §-a ugyanis azt mondja, hogy: »A hasznos madarak pusztítása s a tojásaiknak forgalomba hozatala a törvény által kihágásnak minősítettven, az ennek meggátlására irányuló intézkedések foganatosítását az elsőfokú hatóságok különös kötelességévé teszem. Az illető vidéken hasznosaknak ismert madarak és azok tojásai csakis tudományos czélokra hozhatók forgalomba. A törvényben említett hatósági engedélyt a járási főszolgabírótól kell kérni.«

Kivánatos lenne ugyanis, hogy a tudományos czélokra szolgáló gyűjtésre vonatkozó engedélyt egyedül csak az erre illetékes legfelsőbb fórum, a »földművelési minister« adhassa meg, így lévén egyedül ellenőrizhető a madaraknak ily czímen való nagymérvű oknélküli és czélszerűtlen pusztítása.

A madarakat tenyegető bajok közül a flóbertpuska sem az utolsó helyet foglalja el.

Ez a még ma is csak ártatlan játékszernek minősített jószág ugyanis épen elég arra, hogy a deákság ébredező vadász-szenvedélyét kielégítse és természet-gyilkoló hajlamait felébreszsze, sőt, hogy a jövőre nézve azt még hatványozza is. Eltekintve attól, hogy a flóbertpuska már sok szerencsétlenségnek volt okozója és hogy öngyilkosságra is sok-

Hogya a hó olvadozik.

Teleki Sándor-tól.

Hogya a hó olvadozik

S melegebben süt a nap,
Ki-kibukkan erdőn, mezőn
Egy-egy sötét földdarab.

A hólepel olvad, foszlik
És a fehér, tiszta föld
A nap tűző csókjaira
Sötét színű köpenyt ölt.

Csak most látszik, mily kegyellen,
Gonosz szívű volt a tél,
Erdő mélye, bokor alja
Mind csak erről sug, beszél.

Összetépett madárszárnyak
Az erdőnek mélyiben,
Melletők egy özikének
Gyenge csontja ott pihen.

Tapsifüles nyúlnak bőre
Ott a dombos oldalon.
Minden bokor, minden cserje
Egy szomorú sírhalom.

Számító és ravasz a tél:
Hogy ne tudja senkise,
Mennyit gyilkolt, mennyit rombolt,
Fehér hóval fedi be.

Mintha nekünk van halottunk,
Betakarjuk csöndesen.
Az enyészet pusztítását
Meg ne lássa senkisésem.

De ha aztán félrecsúszik,
Szétfoszlik a takaró,
Látjuk, mennyi pusztulást rejt
Fehér lepel, fehér hó.

szor szolgáltatott alkalmat, még énekes madarainkra is szerfelett nagy veszedelmet hoz.

Flóberttel pompásan meg lehet löni a gabonában hívóra előcsalt fűrjecskét, a tó nádasai szélén nyugodtan úszkáló réczét, a fészekben ülő vadgalambot, gerliczét, a kertek alatt hívogató foglyot, a mezei gyalogutakon bandukoló süldőt, sőt — amit sokan még hinni sem fognak — a 9 mm.-es vontcsövű flóberttel az erdei kaszálón legelésző őzikét is!

Maholnap hiába sétálunk ki, hogy a tavaszi ébredést csodálva, a tavasz hírnökeinek énekében gyönyörködhesünk, mert csak kihalt mezőt találunk. Akár mily száraz is az út, a búbos pipiske nem kotorász annak porában; a patakocska szélein nem sétálgat a billegény; rigó nem szól a bokorban, pacsirta nem zengi dicsőítő énekét, sármány nem hintáztat a fűz tetején, czinke nem kapkodja a gyümölcsfák ágacskaín szunnyadozó bogárkákát — és egyáltalán nem önt semmi egy csepp életet sem a tavaszi virányba.

S ha kérdjük, miért van ez így? Nem akarom mondani, hogy az egésznek az oka a flóbert, de hogy része van benne, az bizonyos.

Az is igaz lehet, hogy talán nem mindenütt fordul ez elő, de véletlenül hamar fel tudnék sorolni egy pár vidéket, a hol a flóberttel tett kirándulások, séták, akár magánosan, akár tömegesen, valóságos kultuszukat űzik, melyek pedig annál hátrányosabbak, mivel rendszerint tavaszkor, a tenyész-évadban leggyakoribbak.

A fiatal Nimród, ha már megúnta a rövid téli napokon át az udvaron kifeszített papirosdarabot lövöldözgetni s a szomszéd kertjéből átnyúló eperfáról a verebeket, czinkéket s mindent, a mi szeme elé akad, leszedgetni, vagy a kerítés kiálló tégladarabjait széttörögetni: alig várja a kikeletet, hogy visszatért énekeseinken »szoba«-fegyverét kipróbálhassa. Hogy ezután az ambíciózus vadász-

ifjú ezeknél sokszor nem is áll meg, az valószínű.

Pedig mióta a flóbert megszűnt szoba-fegyver lenni s a 6 mm.-es fegyver helyébe általánosan a 9 mm.-es lépett, azóta biz azt megérzi madárfaunánk minden hasznos képviselője.

S vajjon a mai viszonyok mellett van-e orvosság e flóbert-mánia ellen? Nincs; mert hiszen még fegyveradó alá sem esik; vele bátran lehet járkalni a határban mindcnelé.

Veszedelmes a flóbert az apró madarakra nézve, különösen azért, mert tavaszkor a fészkelés idejében és fészkek közelében lehet madarainkat legkönnyebben leszedni a galyról. Azonban még ártalmasabb talán a madárfogdosók működése, akik ezrével fogják össze apró dalosainkat. De ezekről máskor szölok.

Bebercsi.

A gubacsokról.

(IV. rész.)

(Folytatás.)

II. A kocsányos-, kocsánytalan-, pelyhes- és magyar-tölgy gubacsai.

74. Orsó alakú, 6—12 mm. magas, hosszában bordázott és a levél széléhez, vagy főéréhez nőtt gubacs. Kocsánykája rövidebb, vagy hosszabb. Máj. és jun. A darázs a második év április havában. (Q. Rob.)

* *Andricus seminationis* Adler.

— Tojásdad, vagy hengerded, a főér csúcán ülő gubacs; 3—5 mm. hosszú és hólyagos szőröcskéktől szemcsés felületű. Máj. A darázs ugyanakkor.

* *Dryophanta verrucosa* Schlecht.

75. (2.) A gubacs teste 3 mm.-nél hosszabb, gyakran nyúlványokkal 76.

— A gubacs teste 3 mm.-nél rövidebb, kopasz, vagy csak alul gypjas 79.

A rab-király szabadon.

(Fantasztikus állatregény.)

— Irta: *Bársony István.* —

Bevezetés.

Mintha gyászos, szomorú sóhajtást hallanék. Mintha a sóhajtást harangkongás kísérné messziről.

De nem templomi harangszó, hanem a szelek összecsapódásából származó, amelynek bűgással, jajongással váltakozik egyhangúsága.

Honnan jön?!... Talán a távolban látszó kék hegyek mögül, ahová túlvilági visszhang sodorta. Gyöngéd a hangja, mint a méhzumogás. Vagy tán a föld szívéből törnek fel a halkan konduló panaszok; kinnal fűrják keresztül magokat a látatengeren, ami a mélységben forr; azután átverődnek az év-milliók során sziklává keményült rétegeken, amelyek valaha, a világ kiskorúsága idejében, cseppfolyós tűzzel sisteregtek.

A bűvös gyászhangok soha meg nem szűnnek.

Belefájul a szívem s aggódva kérdem a láthatatlan

Erőtől: micsoda jel van ebben a folytonos, titkos jajgatásban? Nincs felelet; — csak szól a harang tovább.

Olyan a hangja, mintha szellőingatta rózsagaly kopogna az alvó szűz ablakán.

Cseng tőle a fülem s néha már el is feledem, hogy ez a csendülés örökös és valahonnan a másvilágról hallik idáig.

Hallgatom; — néha tán nem is igazán hallom, csak úgy képzelődöm.

Mégis úgy van, hogy a halálharangot húzzák.

Kinek? minek? . . . Valaminek, ami elmúlik, haldoklik.

Szellősuhanást érzek. Láthatatlan szárny lendített egyet a levegőn. Valaki érkezett. Megrezzelve nézem, keresem.

A *Mulandóság* van itt mellettem és egykedvűen néz rám. Halálos közhöny ömlik végig rajta.

— Mit töprengsz? kérdi hangtalanul, a szemével. (A szívem hallja a kérdést, nem a fülem.) Minden elmegy lassan a maga útján és nem lehet, hogy ami van, alakot ne váltson. De nem vész el azért egy porszemecske sem. Az elmúlás csak átalakulás.

— Miért szól a harang folytonosan, szellem?!

— Mert az alakváltozás is halál. Ami egyszer volt, az többet sohasem lesz. Eltűnnek a mai nap gyermekei; jönnek felém mind, a ki mutatom nekik az utat a múltba. Onnan a régi formában nincsen visszatérés. Bármit hoz a jövő, az már nem folytatás, hanem újjászületés. A temetők pora emberszívekkel keveredik s virág nő belőle. A mi valaha dobogott, most egy parányi illatnak édesanyja. — A túlvilági harang mindennek szól, amit a pillanat épen belesodor a múltba. A földön szakadatlan a harc. Az erős marja a gyöngét; — s aminek már nincs jó helye a régi hazában, az elköltözik.

— Hová?! . . .